

ιστορίας είναι περιπελεγμένη ἔντετειλιγμένη εἰς
μεγαλήτερον χάος καὶ λαβύρινθον.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ι Ε'.

Συμβάντα ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς ἀλώ-
σεως τῶν Θηβῶν μέχρι τῆς τελευτῆς
τῆς Ἀντιπάτρου.

Ὅταν ἡ γενικὴ σύνοδος τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἀπ-
ἔδειξε τὸν βασιλέα τῶν Μακεδόνων στρατηγὸν ἀπα-
σῶν τῶν δυνάμεων κατὰ τῶν Περσῶν, ἐκήρυξεν εἰς
τὸν κόσμον, ὅτι ἡ Ἑλὰς ἔπαυσε τῆς νὰ πρωτεύῃ με-
ταξὺ τῶν γενῶν, ἔπεσεν ἀπὸ τῆς μεγέθους τῆς πρώην
λαμπρότητος ἔντεπεροχῆς. Αἱ μετὰ τὸν θάνατον τῆς
Ἀλεξάνδρου συμβᾶσαι διχόνοιαι ἔδοσαν μὲν αὐτῇ ἰκα-
νὴν εὐκαιρίαν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς προτέρου μεγέθους,
μίαν εὐκαιρίαν λέγω, ἡ ὁποία ἔτε παρωράθη, ἔτε
παρημελήθη· ἀλλὰ τὰ ἴδια αἴτια, ὅσα ὑπεδέλω-
σαν τῆς ἐκπεπτωκότας Ἑλλήνας εἰς ξένην δύναμιν,
ἔκαμον ἀπράκτους ὄλους τῆς ἀγῶνας πρὸς ἀνάκτησιν
τῆς ἐλευθερίας. Οὔτε ἡ πολιτικὴ δολιότης τῆς Φι-
λίππου, ἔτε ἡ ὀξύτης ἔντεέργεια τῆς Ἀλεξάνδρου,
ὑπεδέλωσαν τὰς Ἑλληνίδας πόλεις, ἂν καὶ ἐπετάχου-
σαν αὐτῶν τὴν πτώσιν, ἀλλ' ἡ ἐκτροπὴ ἔντεκιβδηλία τῶν
φθοροποιῶν ἡθῶν, ἔντε ἡ ὑπερήφανος εὐτυχία, ἡ ὁποία
διεγείρουσα διηνεκῶς ἐμφυλίους ζηλοτυπίας ἔντεδιχονοίας,
ἔθελγε τὴν φιλοτιμίαν τῶν πλησιοχώρων ἔντεδυνατῶν
ἐπαρχιῶν ἔντεβασιλέων. Διὰ ταῦτα τὰ αἴτια ἐνεργῶν-
τα μᾶλλον ἔντεμᾶλλον, ἐκλίναν οἱ Ἑλληνες τὸν αὐχένα
ὑπὸ τὸν ζυγὸν πάσης ἄλλης δυνάμεως, ἡ ὁποία ὑπερ-

ἴσχυε κατὰ τῶν λοιπῶν περὶ αὐτὰς ἐπαρχιῶν, καὶ ἤλλαξαν μόνον τὸν Μακεδονικὸν ζυγὸν μὲ τὸν Ῥωμαϊκὸν, τὸν δὲ Ῥωμαϊκὸν μὲ τὸν ζυγὸν τῶν διαφόρων βαρβάρων γενῶν, ἕως ἔσχατον κατὰ τὸ μέσον τῆ δεκάτης πέμπτῃ (ἀ. χ. 1453) αἰῶνος εὗρον ἀξιόθρηνητον ἀνάπαυσιν εἰς τὴν κατασφαισάν βασιλείαν τῶν Οὐμανῶν.

Ἐν ἄλλῳ τῆ διαστήματι τῆς μακρᾶς περιόδου αἱ Ἑλληνικαὶ ἐπαρχίαι ἔσται ὑποκείμεναι εἰς ξένην διοίκησιν καὶ εἰς τὸν φόβον ξένης δυναστείας, ἔχασαν μὲν τὴν προκαταρκτικὴν τῆ γένους ὑπαρξίν, ἀλλ' ἔδεδόκε ὑπετάχθησαν εἰς τὴν δουλείαν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε· καὶ ἡ δύναμις, ἣτις κατέλυσε τὴν πολιτικὴν αὐτῶν διοίκησιν, δὲν ἐδυνήθη νὰ ἐξαλείψῃ ἅμα καὶ τὸν ἐθνικὸν χαρακτήρα διόλου, ἔτε ν' ἀφανίσῃ, εἰ μὴ βαρμηδὸν, τὰ διάφορα ἀποτελέσματα, ὅσα ἐπήγαζον ἀπὸ τὸ πρωτότυπον αὐτῶν πνεῦμα καὶ ἀπὸ τὰς πολιτικὰς διαταγὰς. Ἡμεῖς ἐκρίναμεν ἀρμόδιον ἐν τοῖς ἐπομένοις νὰ καταγράψωμεν τὰ ὑπόλοιπα τῶν Ἑλλήνων πράγματα μεταξὺ τῶν μεταβολῶν τῶν γενῶν, καὶ νὰ ἐπιβεωρήσωμεν ἐν περιλήψει τὰς ἀγῶνας αὐτῶν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐκλειπέσης ἐλευθερίας, καὶ νὰ παρασῆσωμεν ἐκεῖνα τὰ πνεύματα, ὅσα ἔμειναν πλέον τῶν ἄλλων ἀμίαντα ἀπὸ τῆ βαρβαρικῆς μιάσματος, καὶ ἐκεῖνες τὰς ἀγῶνας, διὰ τῶν ὁποίων τὸ πνεῦμα τῆς τῆς γένους, τὸ ὁποῖον ὑπερέζησεν εἰς τὴν πτώσιν τῆς πατρίδος, ἐφώτισε καὶ φωτίζει καὶ λαμπρύνει τὸν κόσμον ἅπαντα.

Ἡ σκληρὰ τῆ Ἀλεξάνδρου παιδείαις τῶν Θεβῶν, ἡ οὐξύτης καὶ ἐνέργεια τῆ Ἀντιπάτρου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος ἐνεπισεύθη τὰ πράγματα τῆς Εὐρώπης, καὶ ἡ πρόοδος τῶν Μακεδονικῶν ὀπλῶν ἐν τῇ

Ἀσία, ἐφορῖβεν καὶ ἐφόβεν τὰ ἔθνη τῆς Ἑλλάδος, ὁ δὲ χρυσὸς τῶν Μακεδόνων καὶ Περσῶν διέφθειρε τὰ ἔθνη, καὶ προξέει ταραχὴν καὶ διχόνοιαν εἰς τὰς ἐκκλησίας τοῦ δήμου. Ἀλλ' ὅμως καὶ ἐν αὐτῇ τῇ εἰσέσει τῶν πραγμάτων οἱ Σπαρτιάται ἐτόλμησαν νὰ παρήσιασθωσιν ὡς αἱ μόνοι ὑπέρμαχοι καὶ λυτρωταὶ τῆς ἀρχαίας ἐλευθερίας, οἱ ὅποιοι σκεπαζόμενοι τρόπον τινὰ ἐξ αἰτίας τῆς πολιτικῆς διοικήσεως ἐναντίον τῶν βελῶν τοῦ χρυσοῦ, ἀντεσάθησαν εἰς τὰς παγίδας τῶν φρονέντων τὰ τῶν Μακεδόνων, δίδοντες αὐτοὶ πρῶτοι τὸ εὐγενὲς παράδειγμα τοῦ πατριωτισμοῦ εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος. Ὁ τότε βασιλεὺς τῆς Σπάρτης ἦτον ὁ Ἄγισ, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀρχιδάμου καὶ ἑγγονος τοῦ περιφήμου Ἀγισιλάν (1), ἀνὴρ ὀξύς, ἀνδρείος καὶ τολμηρός. Αὐτὸς ἐδίδαξε τὰς Σπαρτιάτας πρέσβεις ν' ἀντισταθῆν ἐν τῷ κοινῷ συνεδρίῳ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων εἰς τὰς σκοπὰς τοῦ Ἀλεξάνδρου, διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ τὰς Ἑλληνας ὠνειδίσεν ὡς ἀτίμως ὑποταχθέντας, καὶ εἰς τὸν τύραννον ἐφανέρωσεν, ὅτι ἔτι ἐσώζοντο ἐν τῇ Ἑλλάδι ὀλίγα τινὰ ζώπυρα τῆς παλαιᾶς ἐλευθερίας· καὶ ἔ μόνον ἤδη, ἀλλὰ καὶ πολλῶ πρότερον ἐδείχθη ἄξιος τῆς βασιλείας διὰ τὴν καλὴν πολιτείαν τε, ὅτε ἐπέμφθη πρέσβυς πρὸς τὸν Φίλιππον, τὸν ὑπερήφανον μονάρχην τῆς Μακεδονίας, ὁ ἑποῖτος συνεδίζων νὰ δέχηται πολλὰς πρέσβεις ἐκ τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν

(1) Ἐν ἵτει ἀ. χ. 338, διεδίξατο Ἄγισ ὁ Β' τὸν πατέρα Ἀρχίδαμον, ὅστις ἐφονεύθη ἐν τῇ Καλαυρίᾳ, ὅπου ἦλθεν εἰς βοήθειαν τῶν Ταραντίνων κατὰ τῶν Λευκανῶν (Διόδ. Ις'. §. 88. Πaus. Γ. 10.). Οἱ Λευκανοὶ ἔτε ἠδέλησαν νὰ παραδώσῃν εἰς ταφὴν τὸ σῶμα τοῦ Ἀρχιδάμου (Θεόπ. παρ' Ἀθην. ΙΒ').

ἐπαρχιῶν, ἡ πῶς, εἶπε καταφρονητικῶς, ἀπὸ τὴν
 „Σπάρτην μόνον ἕνας;“ Ναί, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγίς,
 „καὶ ἐγὼ πρὸς ἕνα μόνον ἐσάλην.“ Ἄλλοτε πάλιν
 ἀκύσας ὁ Ἀγίς ἀπὸ τῆς φίλης ἐκείνης τῆ βασιλείως,
 ὅτι ὁ Φίλιππος δὲν θέλει ἀφήσει αὐτὸν νὰ πατήσῃ
 εἰς ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδος, ἡχαίρω καὶ, ἀπεκρί-
 „θη, ὅτι ἔχομεν ἰκανὸν τόπον εἰς τὴν χῶραν μας.

Ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τῆ Ἀλεξάνδρου ὁ Ἀ-
 γίς ἔκρινεν εὐλογον νὰ μὴ ἀντισταθῆ φανερώς, γι-
 νώσκων καλῶς, ὅτι ὁ πολὺς ἀριθμὸς τῶν Μακεδό-
 νων στρατιωτῶν, ἡ ἡ ὑψηλοφροσύνη αὐτῶν διὰ τὰς
 πολλὰς νίκας, ἔκαμνον τὰς παρομοίας ἐπιχειρήσεις
 κινδυνωδεσάτας. Διὸ ἠναντιόνητο εἰς τὰ ἐπιχειρήμα-
 τα τῆ Ἀλεξάνδρου ὅσον τὸ κατὰ δύναμιν διὰ τῶν
 συμβεβλῶν, καὶ ἀπεφάσισε κατὰ πρώτην εὐκαιρίαν
 νὰ βοηθήσῃ τὰ δίκαια τῆς πατρίδος· καὶ συναγα-
 γῶν ὑπὲρ τῆς 8000 στρατιώτας ἐκ τῶν πολλῶν μισθω-
 τῶν, ὅσοι μετὰ τὴν ἐν Ἴσσω μάχην ἔφυγον ἐκ τῆς
 Περσίας, ἐκηρύχθη παρευθὺς βοηθὸς τῆ Περσικῆ
 βασιλείως, καὶ κατέστησε τακτικὴν ἀλληλογραφίαν
 μετ' αὐτῆ, παρ' ἧ ἡ ἐμάνθανε τὰ διάφορα κινήματα
 ἡ νίκας τῆ Ἀλεξάνδρου. Αὐτὸς ἐλάμβανε προσέτι χρή-
 ματα παρὰ τῆς Περσίας, διὰ νὰ δυνηθῆ νὰ ἐξακο-
 λεθῆσῃ τῆς σκοπέστε, ἡ ἔτω συγκροτήσας ἐν τῇ
 Πελοποννήσῳ δυνατὴν συμμαχίαν, ἀπεφάσισε νὰ μὴ
 χρονοτριβῆ, ἀλλὰ ν' ἀρχίσῃ τὸν πόλεμον. Ἐνταῦθα
 σημειωτέον, ὅτι Κλεομένης ὁ δεῦτερος βασιλεὺς τῆς
 Σπάρτης, προβεβηκῶς ὢν τῇ ἡλικίᾳ ἡ μὴ δυνάμε-
 νος νὰ ταλαιπωρῆται, δὲν εἶχε κοινωνίαν τῶν τοιῶ-
 των πραγμάτων, ἀλλὰ θαρρόων εἰς τῆ συντρόφε
 τὴν ἀρετὴν, ἐπέτρεπεν αὐτῷ ὅλας τὰς πολεμικὰς ἡ-

π. χ. ποθέσεις τῆς ἐπαρχίας. Ὁ δὲ Ἀγίς, ὅτε πάντα ἤ-
 333. τοιμάωθησαν, ἔπλευσεν εἰς Κρήτην, ὅπερ παρεκίνησε
 τὰς ἐγχωρίας εἰς ἀποσασίαν, καὶ ἐσερέωσε τὴν Σπαρ-
 τιατικὴν δύναμιν καὶ διοίκησιν (1). καὶ ἐπιστρέψας ἐκ
 ταύτης τῆς ἐκστρατείας, ἠγωνίζετο πάλιν νὰ προκα-
 λήσει εἰς ἀποσασίαν τὰς Ἑλληνικὰς ἐπαρχίας κατὰ
 τὸ Ἀλέξανδρον, καὶ οἱ ἀγῶνές τε ὄντες ἤδη φανερώτεροι,
 ἦσαν καὶ εὐτυχέστεροι. Κατὰ τῆσαν τὸν καιρὸν διεδόθη
 εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ περὶ τὰ Ἀρβηλα ἦττα τῷ Δα-
 ρείῳ, καὶ πάντες ἐταράχθησαν εἰς τὴν ταχύτητα τῶν
 νικῶν τῷ Ἀλέξανδρῳ. Διὸ εὐρὼν ὁ Ἀγίς τοιοῦτον και-
 ρὸν ἀρμόδιον πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν σκοπῶν, εὐθύς ἠ-
 γωνίσθη νὰ παρασήσῃ εἰς τὰς συμπατριώτας τὸν ἐπικεί-
 μενον μέγαν κίνδυνον, ἀποδεικνύων ὅτι μετὰ τὰς νί-
 κας τῷ Ἀλέξανδρῳ ἔσαι ἡ ἄλωσις ὅλης τῆς ἀνατο-
 λῆς, καὶ μετὰ ταύτην ἡ ἐπιστροφή τῷ νικητῷ πρὸς ὑπο-
 δόλωσιν αὐτῶν, τὸ ὅποσον ἐλογίζετο κατ' αὐτὸν ἡ
 αἰσχίση καὶ δυσυχεσάτη κατάστασις καὶ αὐτῆς τῆς εὐτε-
 λεσάτης καταστάσεως τῶν Περσικῶν δέλων. Οἱ Ἕλ-
 ληνες ἐννοῶντες τὴν ἀλήθειαν τῶν λεγομένων, ἐβόη-
 θησαν προθύμως τὰς σκοπέστες. Ὅθεν συναθροίσας
 20,000 πεζοὺς καὶ 2,000 ἵππεας, ἐστράτευσε πρὸς τὴν
 Μεγαλόπολιν, τὴν μόνην ἐν Πελοποννήσῳ πόλιν,
 ἡ ὅποια ὑπετάχθη εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Ὁ Ἀντίπα-
 τρος, ὅστις ἔτυχε τότε ἐν τῇ Θράκῃ ἐναχολέμενος εἰς
 τὸ νὰ σθέσῃ τὴν αὐτῷ συμβῆσαν ἀποσασίαν, ἀκέρσας
 τὰ πρᾶχθέντα τῶν Πελοποννησίων, διώρρωσε κατὰ
 τὸ δυνατόν τὰ πράγματα τῆς Θράκης, καὶ ἐστράτευ-
 σεν ἐναντίον ἐνὸς ἐχθροῦ κινδυνωδεσέρου, ἔχων 40,000

(1) Διόδ. Σικελ. Βιβλ. ΙΖ'. §. 48.

ερατιώτας. Μ' ὅλον ὅτι τὸ εράτευμα τῆ Ἀντιπάτρου π. χ. ἦτο πολυπληθέστερον, ὁ Ἄγισ δὲν ἀπέφυγε τὴν μά. 330.
 χην. Διὸ γενομένης μάχης μεγάλης, ἐνίκησαν οἱ
 Σπαρτιάται καὶ οἱ σύμμαχοι, καὶ ἀπέθανον ἑκατέρω-
 θεν 3500 ἄνθρωποι (1), καὶ αὐτὸς ὁ Ἄγισ ἔπεσεν
 ἐνδόξως. Οὗτος ἀγωνισάμενος ἐν τῇ μάχῃ λαμπρῶς,
 καὶ πληγωθεὶς εἰς πολλὰ μέρη τῆ σώματος, ὅτε πάν-
 τες ἔφευγον, ἐκομίζετο ἀπὸ τῆς ερατιώτας εἰς τὴν
 Σπάρτην· βλέπων δὲ, ὅτι ὀλίγου ἔλειπε νὰ κυκλω-
 θῆ ἀπὸ τῆς ἐχθρῆς, τῆς μὲν ἄλλης ερατιώτας ἐ-
 πρόσαξε νὰ τὸν ἀφήσῃσι κατὰ γῆς καὶ νὰ φύγῃσι
 φυλαττόμενοι εἰς τὴν μέλλουσαν χρεῖαν τῆς πατρίδος,
 αὐτὸς δὲ καθήμενος εἰς τὸ γόνυ ἐμάχετο, καὶ πολ-
 λὰς τῶν Μακεδόνων ἔσφαξεν, ἕως ἧ συνακοντισθεὶς
 ἀπέθανεν. Οὕτως ἔπεσεν ὁ Ἄγισ, ὁ ἐναρετώτατος καὶ
 ἀνδρειότατος τῆς πατρίδος, βασιλεύσας χρόνους ἐννέα.

Ἐὰν εὐδοκίμην τὰ τολμηρὰ τῆ Ἀγίδος ἐπιχειρή-
 ματα, ὅλη ἡ Ἑλλάς ἤθελεν ἀναντιρρήτως κλίνει εἰς
 νεωτερισμὸν, καὶ ὅλαι αἱ ἐπαρχίαι ἤθελον ἀγωνισθῆ
 ἢ μόνον νὰ φροντίσῃσι περὶ τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ
 νὰ ἐγείρῃσι τὰ ὅπλα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῆς Μακε-
 δονίας, ὥστε καὶ ἡ πατρικὴ βασιλεία τῆ Ἀλεξάνδρου
 ἤθελε κινδυνεύσῃ, καὶ ὅλοι οἱ σκοποὶ αὐτῆ περὶ ἄλλο-
 τρίων νικῶν ἤθελον ματαιωθῆ. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν
 ὁ Ἄγισ ἐκήρυξεν ἀκαίρως τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Μα-
 κεδονίας, καὶ ἂν μετεχειρίζετο τὰ πράγματα συνετώ-
 τερον καὶ προσεκτικώτερον, καὶ ἐπρόσμενεν ἕως ἢ αὐξή-

(1) Ὁ Ἀντίπατρος ἐξημίωσε 3500 ἀνθρώπους καὶ οἱ
 Σπαρτιάται 5300 (Ἀρρίαν. Β'. 13. Διόο. 12'. §. 62.
 Κέρκ. σ'. 1.).

ση τὸ εὐράτευμα τῆς πατρίδος, ἢ λάβῃ βοήθειαν ἀπὸ τὴν Περσίαν, οἱ συμπατριῶται τότε θαρρόεντες εἰς τὴν ὠφελίμην κατάσασιν, καὶ παρακινέμενοι ἀπὸ τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἐνδόξων πατρῶων κατορθωμάτων, ἐδύναντο ἔμνονον νὰ ταπεινώσωσι τὴν αὐξησιν τῶν Μακεδόνων, ἀλλὰ καὶ νὰ διατηρήσωσι ἐπὶ πλεον τὴν δόξαν, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Ἑλλάδος.

Αἱ βασιλεῖαι τῶν ἀκολουθῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης ἐχρημάτισαν τόσο ἀδοξαὶ καὶ σκοτειναὶ, ὥστε σχεδὸν τὰ ὀνόματα μόνον τῶν βασιλέων καὶ ὀλίγων τιμῶν προεσώτων ὑπάρχουσι γνωστά. Μετὰ τὸν θάνατον τῆς Ἀγίδος ἀνέβη τὸν θρόνον ὁ υἱὸς (1) αὐτῆς Εὐδαμίδας, ὁ ἐναρετώτατος καὶ σοφώτατος πάντων τῶν διαδόχων. Κατὰ τύχην τῆ ἀνθρωπεύς γένους αἱ λαμπραὶ αὐτῆ ἀρεταὶ ἦσαν ὅλαι πράξεις, καὶ τοιαῦται, οἷαι παρεκίνησαν αὐτὸν νὰ καταπέσῃ τὴς ὑπηκόους, ὅτι τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης εἶναι εἰς αὐτὸς, καὶ ἐξυσιάζονται ὑπ' ἄλλων, πολὺ τιμώτερα παρὰ τὴν πρόσκαιρον καὶ ἀβέβαιον δόξαν τῶν βασιλέων, ἢ ὅποια συχνάκις ἀποκτᾶται διὰ τῆς ζημίας καὶ τῆς αἵματος τῶν ὑπηκόων. Οἱ Λακεδαιμόνιοι τιμῶντες ὅλοι καὶ ἀγαπῶντες τὸν Ἀγιν, παρωξύνθησαν ἐς ἄκρον ἕνεκα τῆς θανάτου, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐξακολουθήσωσι οἰωδύποτε τρόπῳ τὸν πόλεμον. Ἀλλ' ὅμως εὐρίσκοντο ἐν τῇ Σπάρτῃ ὀλίγοι τινὲς ἑτεροφρονεῖντες, ἐξ ὧν ἦτο καὶ ὁ Εὐδαμίδας. Ἀξιοὶ διηγήσεως εἰσὶν οἱ ἀκόλουθοι αὐτῆς λόγοι ἐν τῇ παρέσῃ ὑποθέσει. "Διὰ τί, εἶπέ τις πολίτης

(1) Κατὰ Πλάταρχον (εἰς Ἀγισ.) ὁ ἀδελφός. Ὁμοῦ καὶ τὰ Λακωνικὰ αὐτῆ ἀπορρήγματα, ὅθεν ἐλήφθησαν τὰ τῆς Εὐδαμίδας.

ἔπρὸς αὐτὸν, σὺ μὲν μόνος συμβουλευεὶς τὴν εἰρήνην,
 οἱ δὲ ὑπήκοοί σε ὅλοι θέλουν τὸν πόλεμον; Διότι,
 ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, δὲν χρειάζομαι ν' ἀποδείξω,
 ὅτι τὸ ζητούμενον αὐτοῖς εἶναι ἐπικίνδυνον." Ὅτε πάλιν ἄλλος ἐκ τῶν ὑπηκόων διηγούμενος, παρόντος αὐ-
 τῆ, τὰς νίκας τῶν προγόνων κατὰ τῶν Περσῶν παρ-
 εκίνει εἰς πόλεμον κατὰ τῶν Μακεδόνων, "σὺ νομίζεις ἴσως," εἶπεν, "ὅτι ταυτὸν εἶναι τὸ νὰ πολεμήσῃ τις χίλια πρόβατα, ἢ πενήκοντα λύκους;" Ἐτυ-
 χέποτε ἔλθων εἰς τὸ σχολεῖον τῆ φιλοσόφου Ξενοκρά-
 τος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πολλὰ γηραλατὸν, ἠρώτησε τὸν παριστάμενον, τίς ὁ γέρον; καὶ ἀκύσας ὅτι ἦτο σοφὸς ἀνὴρ, ὅστις ἐζήτει τὴν ἀρετὴν, "καὶ πότε, εἶπε, θέλει τὴν μεταχειρισθῆ, εἰάν τὴν ζητῆ τώρα;" Ὄταν, ὡς κατωτέρω εἴρημεν, ὁ Ἀλέξανδρος ἐκήρυξεν εἰς τὰς Ὀλυμπιακὰς ἀγῶνας νὰ ἐπιτρέψωσιν ὅλοι οἱ ἐξο-
 ρισαὶ εἰς τὰς πατρίδας πλὴν τῶν Θηβαίων, ὁ Εὐδαμίδας εἶπε, "λυπηρὸν μὲν εἶναι, ὡς Θηβαῖοι, τὸ κήρυγμα, ἀλλ' ἐνδοξόν· διότι τῆτο φανερόν, ὅτι μόνος ἄσας ἀπὸ ὅλης τῆς Ἑλλάδος φοβεῖται ὁ Ἀλέξανδρος."

Ἀφ' οὗ ὁ Ἀντίπατρος κατέπαυσεν εὐτυχῶς τὴν ἐπανάστασιν τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἐφόνευσε τὸν Ἄγιν τὸν αἴτιον αὐτῆς, ἀπεφάσισε νὰ κατασῆσῃ τὴν δύναμιν τῆς Ἀλεξάνδρου εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐντελεσέραν καὶ τὸ αὐτῆ ἀξίωμα βεβαιότερον. Ὁ μέγιστος ἐχθρὸς τῆς Μακεδονίας ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ ἦν ὁ Δημοφάνης, τῆ ὁποῖα τὴν δύναμιν τῆς ῥητορικῆς ἐγνώρισαν καὶ ὁ Φίλιππος καὶ ὁ υἱός. Ὄθεν ὁ Ἀντίπατρος ἀπεφάσισε νὰ τιμωρήσῃ τὸν ῥήτορα, καὶ μετ' οὗ πολὺ εὔρετο πρὸς αὐτὸ κχιρὸν ἐπιτήδειον. Ὁ Ἄρπαλος, εἰς τῶν στρατη-

γῶν τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ὑποπεσῶν, ὡς εἶπαμεν, εἰς τὴν ὄργην τῷ Ἀλεξάνδρῳ, κατέφυγεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅτε ἤλπιζε ἢ ἀπολαύσει βοήθης τῶν δυσυχῶν πραγμάτων τῆς Ἀθηναίης, διαμερίζων χρημάτων πλῆθος, τὰ ὅποια ἐθησαύρισε καθ' ὃν καιρὸν ἐτύγχανε διοικητὴς ἐν Ἀσίᾳ. Αἱ ἐλπίδες αὐτῷ ἀπέβησαν εὐτυχῶς· καὶ πολλοὶ τῶν ἀρίστων ῥητόρων νικώμενοι ὑπὸ τῷ δοθέντος χρυσίου, ἔδειξαν αὐτῷ προθύμως τὰς ἐκδουλεύσεις, ὑποχόμενοι νὰ δώσῃν εἰς αὐτὸν βέβαιον ἄσυλον. Ὅμως δύο ῥήτορες ἐτι ἔμειναν ἀδιάφοροι, ὁ Φωκίων καὶ ὁ Δημοσθένης. Ὁ Φωκίων ἠναντιώθη ὡς λέγουσιν εἰς πᾶσαν δοκιμὴν, καὶ ἀπέρριψε πᾶντα τὰ δῶρα τῷ Ἀρπάλῳ. Ὁ Δημοσθένης ἔμεινε καὶ αὐτὸς ἐπ' ὀλίγον ἀδωροδόκητος, καὶ τόσον ἐθυμώθη, ὅτε κατὰ πρῶτον ἶδε τὸν Ἀρπάλον διαμερίζοντα δῶρα εἰς τὸν δῆμον, ὡς ἀναστὰς ὠμίλησε σφοδρῶς κατ' αὐτῷ, ὀνομάζων αὐτὸν κακώτροπον καὶ κλέπτην τῷ δεσπότῃ αὐτῷ, καὶ λέγων ὅτι ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ παρακινήσῃ τὸν δῆμον εἰς νέον πόλεμον μετὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ. Ἀλλ' ὀλίγαις ἡμέραις ὑπερον μετέβαλε τὴν φωνὴν καὶ τὰς λόγους· ἐπειδὴ, ὅτε ἐζητάζοντο οἱ θησαυροὶ τῷ Ἀρπάλῳ, μία χρυσῆ φιάλη μεγάλης τιμῆς καὶ ὠραίας κατασκευῆς εἴλκυσεν, ὡς λέγουσι, τὴν παριέργειαν τῷ Δημοσθένει. Ὁ Ἀρπάλος ἐννοήσας τῆτο, παρεκάλει αὐτὸν νὰ τὴν λάβῃ εἰς τὴν χεῖρα, καὶ νὰ περιεργασθῇ τὸ βᾶρος τῷ χρυσίῳ. Ὁ ῥήτωρ θαυμάζων, ἠρώτησε τὸν Ἀρπάλον, πόσους ἄγει (1); Μειδιάσας ὁ Ἀρπάλος εἶπεν, ἄξι οἱ εἰκοσι τάλαντα, καὶ ἐκείνην τὴν ἰδίαν ἐσπέραν ἔ-

(1) Τὸ ῥῆμα ἄγω σημαίνει καὶ ζυγιάζω καὶ φέρω.

κειλε τὴν φιάλην εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ῥήτορος ὁμῶς μὲ εἴ-
 κοσι τάλαντα. Τῇ δὲ ἐπαύριον κληθεὶς ὁ Δημοφέν-
 ης εἰς τὴν συνάθροισιν τῆς δῆμης, ὅπερ ἔμελλε νὰ εἴ-
 πῃ καὶ αὐτὸς τὴν γνώμην τε, ἂν ἔπρεπε νὰ ὑπερασπι-
 σῶσι Μακεδόνα πταίσην ἢ ἔχι, ἔδειξε τὸν τράχη-
 λον κατατετειλιγμένον εἰς πολλὰ πανία καὶ φασκίας
 ὑποκρινόμενος τὴν συνάγκην, οἱ δ' εὐφρεῖς χλευάζοντες
 ἔλεγον, ὁ ῥήτωρ ἔχει ἀργυράγκην. Μετ' ἕ-
 πολὺν χρόνον διεδόθη λόγος, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος
 ἀκέσας, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔδοσαν καταφύγιον ἐν τῇ
 πόλει εἰς τὸν Ἀρκαλον, ἠτοιμάζετο νὰ πέμψῃ ἀξιό-
 λογον ναυτικὴν δύναμιν εἰς ποινὴν τῆς προδοσίας. Οἱ
 Ἀθηναῖοι ἀκέοντες τῆτο, ἐταράχθησαν σφόδρα, καὶ
 διώξαντες τὸν Ἀρκαλον ἐκ τῆς πόλεως, ἔκαμον σφο-
 δρὰν ἐρευνᾶν καὶ ζήτησιν τῶν δωροδόκων τῆς Ἀρκάλου.
 Διὰ τῆτος τῆς ἐρατηγῆματος ἠγωνίσθη ὁ Ἀντίπατρος
 ν' ἀφανίσῃ τὸν Δημοφένην, ὁ ὅποιος ἐγκαλέμενος
 μετὰ καὶ ἄλλων πολλῶν ἐνώπιον τῆς βουλῆς τῆς Ἀρείε
 πάγης, καὶ κριθεὶς ἔνοχος τῆς δωροδοκίας, κατεδικά-
 σθη νὰ πληρώσῃ πεντήκοντα τάλαντα· μὴ δυνάμενος
 δὲ, ἔφυγε κρυφίως.

Ἡ παρῶσα μεταβολὴ τῆς καταστάσεως τῆς Δη-
 μοφένους πρὸξένησε πολλὰς ἀλλοκότους δόξας καὶ γνώ-
 μας, ἐξ ὧν ἡ ὀρθοτάτη καὶ πιθανωτάτη δόξα εἶναι
 αὕτη, ὅτι ἡ χαιρεκακία τῶν ἀντιζήλων ῥητόρων, ἄ-
 μα δὲ καὶ ὁ φόβος τῆς Ἀρείε πάγης τῶν φοβερισμῶν τῆς
 Ἀντιπάτρου, πρὸξένησαν αὐτῷ τὸν ὄλεθρον. Ὁ Πλέ-
 ταρχος καὶ ὁ Πανσανίας δικαιοῦσι τὸν Δημοφένην· καὶ
 μάλιστα ὁ Πλέταρχος λέγει, ὅτι πρῶτος ὁ ῥήτωρ ἔ-
 γραψε ψήφισμα διὰ νὰ ἐξετασθῆ τὸ πρᾶγμα ὑπὸ τῆς
 βουλῆς τῆς Ἀρείε πάγης, καὶ νὰ καταδικασθῆν ὅσα ἔ-

λαβόν δῶρα παρὰ τῷ Ἀρπάλῳ. Ἐὰν ἔν αὐτὸς ἦτον ἔνοχος, δὲν ἔκραττεν ἀναμφιβόλως τὰ τοῖετον. Ὁ δὲ Πausanίας λέγει, ὅτι ὁ Ἀρπαλος φυγὼν εἰς Κρήτην, ἐσφάγη αὐτῷ ἀπὸ τῆς ἰδίας δέλης, καὶ ὅτι ὁ πρῶτος καὶ πισότατος τῶν δέλων συλληφθεὶς ὑπὸ τῷ Φιλοξένῳ, ἐβασιάνωθη διὰ τὴν μαρτυρήσῃ ὅλης, ὅσοι ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἔλαβον δῶρα ἀπὸ τοῦ Ἀρπαλου. Ἀλλ' ἐκ πάντων, ὅσα ὠμολόγησεν ἐκεῖνος, ὁ Δημοφένης ἀπέδειχθη ἀδῶος, μαρτυρῶντος τῷ ἰδίῳ Φιλοξένῳ, τῷ στρατηγῷ τῷ Ἀλεξάνδρῳ καὶ ἀδιαλλάκτῳ ἐχθρῷ τῷ Δημοφένῳ.

Ὁ Ἀντίπατρος δικαίως ἐθαυμάσθη διὰ τὴν βαθείαν πολιτικὴν, διὰ τῆς ὁποίας καταδικάσας τὸν Δημοφένην εἰς κείφυγίαν, ἠλευθέρωσε τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τοῦ μέγιστον ακάνδαλον τῆς φιλοτιμίας, προπαρασκευάζων τὰς διαθέσεις τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν πρόθυμον ἀποδοχὴν τῶν ἐπιχειρημάτων τῶν φίλων τῷ Ἀλεξάνδρῳ, καὶ ἀποδεικνύων εἰς αὐτὸς, ὅτι ὁ μέγιστος φιλόπατρις καὶ ζηλωτὴς τῷ συμφέροντος τῆς Ἑλλάδος ἐφρόντιζε πάντοτε μόνον περὶ τῷ ἰδίῳ συμφέροντος.

Μετὰ τὸν θάνατον τῷ Ἀγιδος ἔμεινε καὶ ἡ Σπάρτη ἄοπλος καὶ γυμνή, καὶ μετὰ τὴν φυγὴν τῷ Δημοφένῳ ἔφυγεν ἡ ζωὴ, ὡς εἶπειν, καὶ ἡ ψυχὴ τῶν ἀλλοτριῶν ἐπιχειρημάτων τῶν Ἀθηναίων. Αὐτὰ τὰ συμβεβηκότα, τὰ τόσον ἐπιζήμια εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν κατεπραῖναν ἕδοτελῶς τὴν ἀναπολόγητον ὀργὴν τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ὁ ὁποῖος ἀπεφάσισε νὰ ἴδῃ τετελεσμένον καὶ τὸ σμικρότατον ἔργον, δι' ἃ ἐδύνατο νὰ κατασλίψῃ ἐκεῖνο τὸ ποτὲ πολυένδοξον ἔθνος. Οἱ σφοδροὶ ἐμφύλιοι πόλεμοι, καὶ αἱ ἀτυχεῖς ἐκτρατεῖαι εἰς ἀλλοτρίους ἐχθρούς, ἐγέμισαν ὅλας τὰς Ἑλληνίδας πό-

λεις ἀπὸ ἐξορίσας, οἱ ὅποιοι ἐν τῷ περὶ ἑὸς λόγος
 χρόνῳ ἦσαν ὡς λέγουσιν ὑπὲρ τὲς 20,000. Οἱ Ἀλέ-
 ξανδρος μὴ παραμελῶν ποτὲ πᾶν ὅ,τι ἐδύνατο ν' αὐ-
 ξήσῃ τὴν φιλοτιμίαν τε, ἢ νὰ σερεώσῃ τὴν δύναμίν
 τε, καὶ προνοῶν τὸ ὄφελος, ὅπερ ἐδύνατο νὰ λάβῃ
 ἀπὸ φρονίμην μεταχείρησιν τέτων τῶν ταλαιπώρων
 φυγάδων, διενούθη νὰ κατασῆσῃ αὐτὲς πάλιν εἰς τὴν
 προτέραν ἐλευθερίαν, καὶ ἔτω νὰ τὲς κάμῃ προθυ-
 μωτέρως ζηλωτὰς τῆς μερίδας τε. Αὐτὸς ἐσοχάζετο
 διὰ τῆς ἐκπληρώσεως τῆ μελετωμένῃ νὰ προξενήσῃ
 ταραχὴν καὶ κλονισμόν εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας, με-
 ταφέρων τὴν δύναμιν καὶ τὰ κτήματα ἀπὸ ἑνα εἰς ἄλ-
 λον, καὶ ἔτω νὰ εὕρῃ καιρὸν ἀρμόδιον νὰ ἔμβῃ εἰς
 τὰ πράγματα τῶν Ἑλλήνων, καὶ νὰ ἐξαλείψῃ καὶ
 τὰ ὀλίγα ζώπυρα τῆς ἐλευθερίας, τὰ ὅποια ἐφαί-
 νοντο τόσον ἀσυμβίβασα μὲ τὸ γενικὸν πολιτικὸν αὐ-
 τῆ σύστημα, καὶ νὰ ὑποτάξῃ παντελῶς τὴν Ἑλλάδα
 εἰς τὴν κυριότητα τῶν Μακεδόνων βασιλέων. Διὸ
 ἐκήρυξεν εἰς τὲς Ὀλυμπιακὰς ἀγῶνας ἵνα ἐπιστρέ- Οἱ
 ψωσιν εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας ὅλοι οἱ ἐξόριστοι πλὴν εἰδ.
 τῶν παρανόμων, καὶ ν' ἀναγκασθῶσι μὲ βίαν, ὅσαι
 πόλεις δὲν θελήσωσι νὰ τὲς δεχθῶσι.

Τῆτο τὸ ἀπαραδειγματίσον καὶ ὑπερήφανον πρό-
 σαγμα παράξυνε τὲς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι εἶχαν καὶ
 ὄνομα ἐλευθερίων, καὶ παρεκίνησεν αὐτὲς νὰ ἐνθυμή-
 θῶσι τὴν δόξαν τῶν προγόνων εἰς τὲς εὐτυχεῖς αἰῶνας
 τῆ Θεμισοκλέους καὶ Κίμωνος, συγκρίνοντες αὐτὴν μὲ
 τὴν παρῆσαν τυραννικὴν κατασχύνην. Οἱ Ἀθηναῖοι,
 μ' ὅλον ὅτι κατήντησαν εἰς ἄκραν μαλακίαν καὶ ἀκη-
 δίαν, ἔτρεφον ἔχ ἡττον ἐν ἑαυτοῖς φρονήματα ἐλευ-
 θερα, τὰ ὅποια ἢ ἀνάμνησις τῶν ἀρετῶν τῶν προπα-

τόρων ἐξηρέθιζε καὶ ἤυξανε, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐχλεύασαν ἀφόβως τὰ θεοπρεπῆ φρονήματα τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἄλλοτε δὲ ἔμνον ἐζημίωσαν χρήμασιν ἕνα τῶν πολιτῶν, ὅσις εἶπεν, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος συνηριθμήθη εἰς τὴν θεὸν τῆς πατρίδος, ἀλλὰ καὶ κατεδίκασαν εἰς θάνατον ἄλλον, ὅσις πεμφθεὶς πρέσβυς πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπροσκύνησεν αὐτὸν δελαπρεπῶς ὡς θεόν. Ταῦτα πάντα ἦσαν μὲν μικρὰ δείγματα τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ τοιαῦτα, οἷα ἐδείκνυον, ὅτι ἡ Ἑλὰς δὲν ἦτον ἀκόμη ἐντελῶς προπαρασκευασμένη εἰς τὸν ζυγὸν ἐνὸς τυράννου. Ἀλλ' ὅλα τὰ πρῶην τυραννικὰ δείγματα τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπερέβησαν τὸ παρὸν, ὅπερ ἦν τὸ νὰ δεχθῶσιν οἱ Ἕλληνας ἀκυσίως εἰς τὴν πολιτικὴν κοινωνίαν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι διὰ τὰ κρίματα δικαίως ἀπεδιώχθησαν ἀπὸ τὰς πρῶην μετ' αὐτῶν κοινωνίας. Τῆτο ἕδεν' ἄλλον σκοπὸν εἶχεν, εἰ μὴ τὸ νὰ δώσῃ καιρίαν πληγὴν εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ τὰ κατὰ τὰς πάλαις προνόμια, καὶ ὑπῆρχεν ἡ μεγάλη τυραννικὴ καταχρῆσις. Ὅμως οἱ Ἕλληνας δὲν ὑπήκουσαν εἰς αὐτὰ τὰ πράσαγμα· καὶ μάλιστα οἱ Ἀθηναῖοι βαθέως αἰσθανόμενοι τὰ ἀδικον, δὲν ἐδυνήθησαν ν' ἀποκρύψωσι τὴν ὀργὴν, ἀλλ' ἐπεμφαν πρέσβεις εἰς ἄλλας τὰς πλησιοχώρους ἐπαρχίας ἐπὶ σκοπῶ τῆ νὰ προξενήσωσιν ἐπαγασσιν, καὶ εἰς πολλὰς αὐτῶν εὐδοκίμησαν. Οἱ Αἰτωλοὶ ἐνθυμέμενοι ὑπερηφάνους τινὰς ἀπειλάς τοῦ Ἀλεξάνδρου (1), ἐσερξάν μάλιστα τῶν ἄλλων προθύμως εἰς τὴν φροντίδα τῆς κοινῆς ἐλευθερίας.

(1) Ἐπειδὴ οἱ Αἰτωλοὶ εἰδίωξαν τὴν Οἰνιάδα ἐκ τῆς πατρίδος, ὁ Ἀλέξανδρος ὑπέβησεν αὐτοῖς ἰδιαιτέραν ποινὴν (Πλάτ. εἰς Ἀλίξ. Διόδ. ΙΗ'. §. 8.).

Τέτων ἔτις ἐχόντων, διεδόθη εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ φήμη περὶ τῆς θαλάττης τῆς Ἀλεξάνδρου, ἡ ὁποία ἐπρόσθεσε νέαν ἐμβρίθειαν καὶ θάρρος εἰς ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἀποστατῶν, καὶ πάντες ἤδη οἱ μὴ ἀποσάντες ὤρμησαν εἰς τὰ ὄπλα, καὶ ἐκδιώξαντες τὴν εὐρισκομένην Μακεδόνα, ἔδραμον ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς στρατηγῆς Λεωθένος, ἐνὸς Ἀθηναίου, ὁ ὁποῖος ἤδη συνήθροισεν ἀξιόλογον δύναμιν.

Κατὰ τῆτον τὸν καιρὸν ἀνεκλήθη καὶ ὁ Δημοθένης ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὴν πατρίδα. Οὗτος, καὶ τοιχωρίθεις ἀπ' ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἡγάπα ἐξαιρέτως, ἔτρεφεν αἰετοτε ἐν ἑαυτῷ τὴν φιλοπατρίαν, καὶ συνοδεύων τὴν Ἀθηναίων πρέσβεις διαβαίνοντας διὰ τῆς Πελοποννήσου, ἀπήλαυσε μὲ τὴν δύναμιν τῶν λόγων πολλὰς φίλους καὶ ζηλωτὰς τῆς πράγματος, ὑπὲρ ἧς ἐπρέσβευον, καὶ δικαίως ἐπηνέθη διὰ τὴν ἀντιλογίαν πρὸς τὸν ῥήτορα Πυθέαν, φίλον τῶν Μακεδόνων, ὁ ὁποῖος ἠγωνίζετο νὰ ἐγείρη διχονοίαν εἰς τὴν κατοίκους τῆς Ἀρκαδίας. “Οἱ Ἀθηναῖοι, εἶπεν ὁ Πυθέας, “παρομοιάζουσι μὲ τὸ γάλα τῆς ὄνης· ἐπειδὴ καθὼς τῆτο σημαίνει βεβαίως νόσον τινὸς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν φέρεται, ἔτις ἀνάγκη νὰ νοσῇ καὶ ἐκείνη ἡ πόλις, εἰς τὴν ὁποίαν ἔρχονται πρέσβεις Ἀθηναίων.” “Ἀληθῶς λέγεις, ἀπεκρίθη ὁ Δημοθένης, ἀλλὰ καθὼς τὸ ὄνειον γάλα συντείνει εἰς τὴν ὑγίειαν τῶν νοσούντων, ἔτις καὶ αἱ συμβουλαὶ τῶν Ἀθηναίων θεραπεύουσι τὰς νοσέσας πόλεις” (1). Ἐκ τῆτων παρ-

(1) Οἱ Ρόδιοι πρῶτοι ἐδίωξαν τὴν φρερὰν τῶν Μακεδόνων. Τὸ δὲ ψήφισμα τῆς καθόδε τῆς Δημοθένης εἰσηνεγκε πρῶτος ὁ Δήμων ὁ Παιανεύς, ὁ ἀνεψιὸς τῆς Δημοθένης.